gentiam auferri primam rationem, non secundam, & ideò licèt lucrans indulgentiam maneat solutus ab obligatione adimplendi eam, quatenus est satisfactoria, non tamen manet solutus ab obligatione adimplendi eam, quatenus est medicina, & ratio est, quia induigencia aufert obligationem satisfaciendi, non per modum dispensationis pœnitentiæ injunctæ, sed per modum satisfactionis, & solutionis; ideò etsi prima obligatio tollatur, non tamen tollitur secunda, sed manet in suo vigore obligatio faciendi pœnitentiam injunctam; & hac ratione satisfactiones Sacramentales non enervantur per Indulgentias, quia etsi homo per eas liberetur à quacumq; obligatione solvendi pœnam illam injunctam per Sacramentum, vel aliquo alio modo debitam, tamen remanet semper obligatio faciendi illam propter rationem medicinæ; ità rem hanc declarat Faber noster disp. 38. cit. c. 6. num. 165. quem dicendi modum plures quoque sequuntur Recentiores dicendi posse Pontificem per Indulgentias remittere pœnitentias Sacramentales à Confessario pro peccatis injunctas, non quia medicinales, & præservativæ, sed quia meræ peccatorum vindicativæ sunt, quia pœnitentia non solùm imponitur ad satisfaciendum, sed etiam in medicinam, & remedium ad præcavendum in futurum, ut colligitur ex Trident. sess. 14. cap. 3. ergò etiamsi cesset per Indulgentiam obligatio satisfaciendi pro pœna, potest adhuc obligare pœnitentia, quatenus imposita fuit ut medicina.

28 Opposita sententia simpliciter, & absolutè affirmat per indulgentias liberari pœnitentem ab obligatione implendi pœnitentiam injunctam, quod probat in primis ex cap. *Cum ex eo* in fine de pœnit. & remiss. ubi Innocentius Tertius dicit, *Per indiscretas, & superfluas indulgentias satisfactiones Sacramentales enervari*: ergò quia aufertur obligatio implendi pœnitentias injunctas, alioquin si manet obligatio implendi illas ratione medicinæ, nihil prorsus enervabitur satisfactio. Deinde hoc idem probat ex Bonifacio VIII. qui refert Glossa in Extravaganti *Antiquorum* de pœnit. & remiss. solebat Confessarios imponere aliquam pœnitentiam iis, qui Jubilæum anni sancti lucrabantur, quia nimirum satisfactione alia non indigebant. Tandem probat ratione à priori, quia Confessarium imponit pœnitentiam ut pœnam ad satisfaciendum pro peccato, ergò sublato debito totius pœnæ, prout fit per indulgentiam, cessat omninò fundamentum illius obligationis, sicut si condonaretur à Principe pœna debita pro aliquo crimine, de ipso cessaret obligatio imposita per sententiam Judicis ad pœnam aliquam pro illo delicto subeundam. Nec obstat, inquit, fundamentum primæ opinionis, pœnitentiam non solùm imponi ad satisfaciendum, sed etiam ad medicinam, & remedium ad præcavendum in futurum. Quamvis enim frequenter imponatur etiam, ut medicina. Confessarius tamen obligare non potest, nisi quatenus illam imponit in pœnam peccati; sicut licet Judex procurare debeat, quod pœna delinquentis sit talis, ut simul sit medicina in futurum, non tamen posset illam pœnam imponere, siec reum verberare; si pœna fuisset à Principe condonata. Ità Cardin. de Lugo disp. 27. citata sec. 2. numer. 22. & seq. quam ait esse communem sententiam, tàm antiquorum, quam Recentiorum, quia generaliter, & absque ulla distinctione dicunt per Indulgentias obligationem adimplendi pœnitentias, undè pro ea citat Alensem, D. Thomam, D. Bonaventuram, Ricardum, Durandum, Paludanum, Adrianum, Valentiam, Vasquez, Coninchium, & alios.

29 Quamvis autem utraque harum opinionum sit satis probabilis, hac tamen ætate prima videtur magis amplectanda, quia, ut Suarez advertit loc. cit. disp. 38. sec. 10. hodie raro, vel numquam pœnitentiam injunctam omittere licet, quia cùm adeò exiguæ pœnitentiæ injungantur, vix sufficiant per modum medicinæ, quare licèt cesset necessitas satisfactionis; non cessat necessitas medicinæ, sub qua etiam ratione impositæ sunt; & Coninchius disput. 12. *de Indulgentiis* dub. 3. quamvis secundæ sententiæ sectator, subdit tamen in fine, consultissimum semper esse totam pœnitentiam injunctam implere. Primò, quia sæpè injuncta est per modum medicinæ maximè iis, qui sæpè in eadem peccata labuntur, tunc enim indulgentiæ, ab ea non liberant. Secundò quia sæpè incertum est, an Indulgentias lucrati simus, vel saltem an eas lucrati simus, ut ab omnibus pœnis liberemur. Tertiò, quia tantùm Dei beneficium exigit, ut etiam ostendamus nos liberales erga eum aliquam satisfactionem exhibendo. Hinc usus obtinuit, ut etiam in Indulgentiis plenariis, ac Jubilæis aliquæ pœnitentiæ, licèt minores injungantur, idque quandoque in Bullis requiritur; quando tamen pœnitentiæ essent valdè graves, & difficiles, nec esset periculum morale recidendi in peccata, subdit posse aliquem rationabiliter uti indulgentiis, ut ab illis liberetur. Et hoc idem antea docuit ex nostris Astesanus libr. 5. tit. 40. artic. ubi quærens, an ille, cui injuncta est pœnitentia septem annorum, & postea consecutus est indulgentiam septem annorum, teneatur postea agere pœnitentiam illam. Respondet, quod aliqui dicunt, quod si pœnitentia sit sibi tota per indulgentiam remissa, non erit transgressor si nihil faciat de ea, similiter si non faciat pro parte illa, quæ sibi per indulgentiam est remissa; consultius ramen inquit, ageret, si eam faceret licèt enim de necessitate non teneatur talis pœnitentiam sibi injunctam facere, quia ramen nescit, an presbyter debitam, & idoneam pœnitentiam sibi injunxerit factus est qui non reservat indulgentiam ad aliam vitam, ut ait Hostiens. & ità etiam de hac difficultate discurrit Nicol. de Orbel. 4. d. 19. quæst. 3. in fine. Tandem dixerunt alii, etiam indulgentia consecuta manere adhuc obligationem implendi pœnitentiam iniunctam saltem propter reverentiam Sacramenti, & eius integritatem, be maneat Sacramentum imperfectum sine una parte integranti; licet ratio ista non satis urgeat, quia ut notat Suarez cit. disp. 50. sec. 3. hoc Sacramentum non postulat hanc integritatem satisfactionis, nisi propter hunc effectum satisfaciendi pro pœna, & ideo illo per indulgentiam consecuto, non est contra reverentiam Sacramenti, quòd illi integritas omittatur; & illud dictum, quod nunquam licet Sacramentum pœnitentiæ mutilare, intelligitur de mutilatione quoad partem essentialem, non autem quoad partem integralem, cuiusmodi est satisfactio, quæ in aliquibus casibus licitè potest omitti, & præsertim quando constat pœnitentiam adequate pro tota pœna peccatis debita satisfeciisse.

30 Tertio est difficultas, an Indulgentiæ, quæ sub hac forma conceduntur, *De injunctis pœnitentiis indulgemus*, extendantur solùm ad remittendas eas pœnas, ad quasi iniunctæ sunt Sacramentales pœnitentiæ, vel ad alias etiam pœnas. Prima, & valdè communis sententia negat huiusmodi indulgentias extendi ultra pœnas, pro quibus Sacramentalis pœnitentia est iuncta; cuius præcipuum fundamentum est, quia ut commune Theologorum, & Canonistarum adagium. Indulgentiæ tantùm valent, quantum sonant, quia totus earum effectus, & valor ex sola concedentis voluntate dependet; voluntas autem concedentis ultra verba in concessione posita non se extendit; quando igitur in ea ponitur verbum *de injunctis pœnitentiis* Indulgentiæ non se extendunt ultra pœnam pro qua iniuncta est pœnitentia, quia apponendo illam particulam *de injunctis* non ampliat, sed restringit indulgentiam, quia specificat de quibus pœnis intelligat, particula autem specificativa non est ampliativa sed restrictiva, ut de se patet, ita Durandus, Caietanus uterque Soto, Navarrus, Angelus, Bellarm. Henriq. Valentia Nugnez, & Faber ex nostris loc. c. Secunda sententia affirmat eum conceditur indulgentia *de injunctis pœnitentiis* eam non solum extendi ad pœnam, pro qua iniuncta est pœnitentia Sacramentalis sed etiam ad alias, pro quibus nulla est pœnitentia iniuncta, quod probat ex oppositio fundamento, quoniam hæc verba *de injunctis pœnitentiis* non sunt restrictiva, sed ampliativa habent enim hunc sensum, ut non solùm indulgentia ad pœnas extendatur, quibus nulla iniuncta est pœnitentia, sed etiam ad ea, quibus pœnitentia iniuncta est, quia maius quid videtur remittere pœnas, pro quibus Sacramentalis pœnitentia iam iniuncta est, quam reliquas pœnas; ergo cui conceditur indulgentia de pœnitentiis iniunctis, a fortiori conceditur etiam de pœnis, quibus nulla est pœnitentia iniuncta sicut si quis facultatem concederet absolvendi a reservatis a fortiori censentur facultatem concedere absolvendi etiam a non reservatis. Ita Suarez, Coninchius, Filliucius, & alii.

31 Alii tandem cum distinctione procedunt dicentes, nunc de facto omnes indulgentias extendi ad quascumque pœnas etiam pro quibus nulla est imposita pœnitentia, & ratio est, quia nunc pœnitentiæ a Confessariis, & pro peccatis impositæ sunt adeo tenues, & exiles, ut parum utilitatis afferrent pœnitentibus indulgentiæ, si tantum eas pœnas remitterent, pro quibus illæ sunt iniunctæ; quare etiam quando Pontifices addunt prædictam adiectionem *de injunctis pœnitentiis* exprimebatur, non nisi ad eas pœnas extendebatur, pro quibus iniuncta erat pœnitentia, & ratio est, quoniam antiquitus pro quovis peccato mortali gravi pœnitentia septem annorum imponebatur, & pro gravissimo adhuc plurium, Ecclesiastica enim consuetudine usurpatum erat, ut habetur 33. quæstio 3. canon. *hoc ipsum*, ut maiorum criminum pœnitentia septem annorum spatio concluderetur nisi criminum magnitudo vulgarem consuetudinem excedens præmissum spatium transcendere cogeret. Quod, ut etiamnum indulgentia ad solas pœnas, pro

pro quibus injuncta erat pœnitentia extenderetur, magnum affert lucrantibus fructum; ità Layman tr. 7. *de Indulgentiis* ca. 3. Amicus disp. 20. *de Indulgentiis* sec. 3. & quidam alii, quod est satis probabiliter dictum. Verum ut notat Faber disp. 38. cit. n. 167. de hac re modò non est opus litigare, quoniam Pontifices his temporibus satis expresse mentem suam indicant, cùm in concessione Indulgentiarum, & Jubilæorum absolutè dicunt, se concedere indulgentiam omnium peccatorum quando plenarias indulgentias concedunt, vel tot annorum, cùm illas concedunt limitatas absq; illa particula *de injunctis*, vel *de injungendis*.

32 Quartò est difficultas, an saltem quando indulgentiæ sine ulla restrictione conceduntur, extendantur ad omnes pœnas, quas homo ex peccatis contraxit. Prima sententia negat indulgentiam etiam sine ulla restrictione, immò etiam plenariè concessam, extendi ad non injunctas, sed solùm ad injunctas pœnitentias, fundamentum est, quia verba judicis intelligenda sunt secundùm formam juris, in jure autem de solis iniunctis pœnitentiis fit mentio; igitur de solis injunctis omnis indulgentia est intelligenda, etiam simpliciter, & absolutè concessa, cùm enim Pontifices indulgentias concedunt, concedere non præsumuntur, nisi iuxta Canones, in quibus indulgentiæ semper pro injunctis pœnitentiis intelliguntur. Ità Gajetanus, Petrus Soto, & alii, qui ulterius ex hoc inferunt, idem esse dicendum, etiam si concedatur indulgentia plenaria, quia semper intelligitur in eadem materia, scilicet, totius pœnæ correspondentis pœnitentiis injunctis. Secunda sententia communis inter Scolasticos, & Summistas affirmat, indulgentias absque restrictione concessas ad omnes pœnas extendi etiam quibus pœnitentia injuncta non est, & ità præsertim tenet Faber noster loc. cit. ubi ait, quod quando Papa concedit Indulgentiam sine limitatione, & sine adjectione illa *de injunctis*, ut cùm concedit plenariam Indulgentiam, vel tot annorum absolutè, tunc se extendit ad injunctas & non injunctas secundùm proportionatam quantitatem. Et hæc opinio longè probabilior est, quia in opposita sententia nul. la foret indulgentia plenaria, siquidem juxtà illam omnis indulgentia etiam plenaria ad solas pœnitentias injunctas restringitur, ut suprà dictum est, undè nulla indulgentia plenaria omnem pœnam remitteret, quam homo ex condonatis peccatis relictas persolvere teneturs quòd non solùm esse videtur contrà hodiernam Ecclesiæ consuetudinem, sed etiam contrà antiquam juxtà quam ut suprà dictum est, indulgentia concedebatur, quandoque plena, quandoque plenior, & quandoque plenissima, ut constat ex Extravaganti. *Antiquorum de Pœnit. & Remiss.* in qua Bonifacius VII. inquit se concedere *non solùm plenam, & largiorem, sed etiam plenissimam omnium peccatorum veniam*, ubi signum universaliter *omnium* non solum suprà pœnitentiæ injunctas cadit, sed etiam suprà non injunctas. Ex qua doctrina solvitur fundamentum oppositæ sententiæ, procedit enim tantum ut ait Faber loc. cit. quando adest illa particula *de injunctis*, quando autem illa non adest, impertinens est omninò de solis injunctis illam interpretari velle, & restringere, & præsertim quando indulgentia plenaria conceditur; tunc enim satis de se constat mentem Pontificum esse concedere indulgentiam cujuscumque pœnæ ex peccatis remissis relictæ, ut est communis omnium sensus.

33 Quintò ex dictis infertur, Indulgentias non remittere pœnas ab Ecclesia injunctas in foro externo persolvendas, sed solùm pœnas persolvendo in foro interno Dei, ut Theologi communiter docent antiquiores, & recentiores; & ratio est, quia indulgentia pœnas ex peccatis remissis relictas remittit tantùm in foro pœnitentiali conscientiæ, non autem in foro contentioso judiciali; quare eum hæc sint fora distincta, & diversa, non sequitur solutum in uno foro manere etiam solutum in alio, tùm etiam quia differunt pœnæ impositæ in alio; tùm etiam quia differunt pœnæ impositæ in Sacramento Pœnitentiæ à pœnis impositis in foro exteriori ab Ecclesia, quia illæ imponuntur ad satisfaciendum pro pœnis coram Deo, & ad tollendum pœnas Purgatorii; illæ verò præsertim ad satisfaciendum coram Ecclesia, unde patet sæpe aliquem satisfacere Ecclesiæ in foro exteriori, & tamen non in satisfacere in foro Dei, ut Faber advertit l. cit. quia sunt fora distincta. Quando autem dicitur, Indulgentiam remittere pœnam coram Deo, id ità intelligendum est ut non solum remittat pœnitentias in foro Sacramentali injunctas sed etiam pœnas ipsas, pro quibus Sacramentales pœnitentiæ sunt injunctæ; & hoc contra quosdam antiquiores, qui asserebant per indulgentias non remitti reatum, seù obligationem pœnæ temporalis debitæ pro peccatis, sed solùm remitti obligationem exequendi Sacramentalem pœnitentiam. Quæ quidem opinio communiter ab omnibus Theologis reiicitur, tam antiquis, quàm recentioribus; quia si indulgentia solùm a pœnitentiis Sacramentaliter injunctis liberaret, & non a pœnis, pro quibus illæ sunt injunctæ, Ecclesia concedendo indulgentias potius damnificaret, quam prodesset fidelibus, & indulgentia nullum afferet pœnitenti lucrum, sed potius damnum, consequentia patet, quia colleret pœnitentias, quibus homo satisfaceret pœnis pro peccatis contractis; & simul relinqueret pœnas ex condonatis peccatis relictas, seù absolveret fideles a pœnis sibi injunctis in foro Sacramentali, quæ absque dubio sunt graviores, ut benè discurrunt Amicus, Faber loc. cit. & alii passim cum Alensi, D. Thoma, D. Bonaventura, & aliis antiquioribus 4. dist. 20. & 21.

34 Postremò dubitatur, quid sit intelligendum, cum conceditur Indulgentia quadraginta, vel centum, aut mille dierum, vel annorum. Aliqui dixerunt intelligendos esse dies, vel annos pœnarum, quas in Purgatorio soluturi eramus. Communis tamen Theologorum sententia est, per hoc non significari moram temporis futuram in Purgatorio, quia ut ait Faber disp. 38. cit. n. 178. sæpe conceduntur mille, vel decem mille anni Indulgentiarum, & tamen pœnas Purgatorii ordinariè non creditur tanto tempore duraturas, mentiantur enim non tantùm duratione, sed acerbitate pœnarum, & proinde ad tantam durationem se extendere non possunt, sic enim propè diem judicii, post quam non erit Purgatorius ignis, qui longioris temporis pœnas debebunt, brevius purgabuntur, sed acerbius, ut docet D. Thomas 4. d. 21. qu. 13. ad 1. Quarè cum communi Theologorum sententia intelligi debent dies vel, anni earum pœnitentiarum, quæ juxta antiquam Ecclesiæ consuetudinem pœnitentibus imponebantur, etenim propter unum peccatum mortale grave, ut suprà dictum est, imponebatur pœnitentia septem annorum ut videlicet penitens per septennium semel, aut bis in hebdomada ieiunaret, se flagellaret, aut psalmos recitaret, vel quid simile. Atque ità per diem, & annum in huiusmodi indulgentiis ficendum est significari diem, & annum satisfactionis pœnitentialis in hac vita impositæ pro peccatis, ita quod sensus sit, tantam pœnam per indulgentiam decem annorum dimitti, quantam dimitteretur per decem annos pœnitentiæ factæ in hac vita, ut Theologi communiter docent.

QUÆSTIO TERTIA.

De requisitis ad Indulgentiæ validitatem, & ejus cessatione.

35 QUoniam ad licitam, & validam Indulgentiarum concessionem non sufficit legitima auctoritas in concedente, sed etiam iusta aliqua, & rationabilis causa requiritur, quia potestas hæc Pontifici collata est in ædificationem, & non in destructionem, urgeret autem in grave Ecclesiæ detrimentum si irrationabiliter superfluæ Indulgentiæ concederentur, ut habetur in cap. *Cum ex eo*, de pœnit. & remiss. Ideò postquam visum est quid sit Indulgentia, quinam eius effectus cuius potestatis sit actus indulgentias concedere, & in quibus talis potestas resideat; nunc discurrendum est de causa requisita ad hoc, ut concessio indulgentiæ sit licita, & valida, & quamdiù indulgentia duret, seu de eius cessatione, quod breviter sequentibus articulis expedietur.

ARTICULUS PRIMUS.

An, & qualis causa ad indulgentiæ validitatem requiratur.

36 PRimò conveniunt Theologi omnes, ut dicebamus, non solùm legitimam auctoritatem, sed etiam iustam aliquam, & rationabilem causam requiri ad hoc, ut licitè, & validè Indulgentiæ conferantur, quia Papa non est dominus Thesauri Ecclesiæ, sed dispensator, ut constat ex illo Pauli 1. ad Cor. 4. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*, dispensator autem non potest sine causa, & ab libitum de rebus Domini disponere; & ita etiam constat ex extrav. *Unigenitus*, ubi Clemens VI. dicit Christum Dominum Ecclesiæ Thesaurum per suos Vicarios reliquisse fidelibus dispensandum, *Salubriter, & rationabiliter, & justis causis*, & ex Concilio Constantiensi, ubi sessione ultima Martinus V. dicit suspectos de hæresi interrogandos esse, an credant Summum Pontificem concedere posse Indulgentias *ex rationabili causa*, & ità etiam loquitur Leo. X. ad Caietanum suum Legatum in Germania sec. 7. difficultas solùm est, quę, & qualis causa ad indulgentiæ valorem sit sufficiens, Aliqui putantur ad valorem indulgentiæ non esse necessariam causam distinctam ab utilitate, quam secum affert indulgentia ipsa, itaut in Pontifice sola voluntas, ut aliquis liberetur a pœna ex peccatis condonatis reli-

quia sunt membra præcisa, & mortua; influxum autem Ecclesiæ percipere nequit, qui non est Ecclesiæ conjunctus, & unitus per fidem, quæ est primum vinculum, quo Ecclesiæ membra connectuntur. Ex quo patet hæreticos, & apostatas à fide etiam occultos non esse Indulgentiæ capaces, quia sunt membra præcisa. Demum neque fidelis excommunicatus excommunicationi majori est indulgentiæ capax, etiamsi sit contritus, quamvis aliqui affirment apud Emmanuel Sa verbo Indulgentia, & ratio est, quia excommunicatus etiamsi post excommunicationem per contritionem redierit in gratiam, ab excommunicatione tamen non fit absolutus, adhuc afficitur pœnis excommunicationis majoris; una autem ex pœnis excommunicat onis illius est privatio communium Ecclesiæ suffragiorum, & bonorum, quales sunt Indulgentiæ, ut constat ex dictis suprà disputat. de Censuris; quia si excommunicatus contritus, & per gratiam justificatus communia bona spiritualia Ecclesiæ participaret, non amplius quoad hunc effectum absolutionem ab excommunicatione egeret; hæc enim in tantum necessaria est, in quantùm excommunicatio subjectum privat participatione Ecclesiasticorum bonorum, ità Suarez, Nugnus, Amicus, Bonacina, Faber, loc. cit. & alii passim. Henriquez tamen l. 7. de Indulgentia c. 18. advertit excommunicatum Bullam Cruciatæ accipientem fructum Indulgentiæ consequi, dum est contritus, quia talis Bulla simul absolvit ab excommunicatione, ac proindè reddit subjectum capax priusquam effectum indulgentiæ consequatur.

55 Tertiò est difficultas de adultis non baptizatis proprio actu contritionis justificatis, quales sunt Catechumeni, an sint Indulgentiæ capaces. Affirmant Henriquez, Navarrus, Corduba, & alii indulgentias prodesse Catechumenis, non per modum absolutionis, & judicii directi, tamquam subditis Ecclesiæ, cùm nondum sint subditi, sed per modum suffragii, Catechumeni enim sunt veluti Religionis Chistianæ Novitii; sed Novitii Religionum sunt participes bonorum suæ Religionis; ergò etiam Cathecumeni erunt participes bonorum Religionis Christianæ, cujus sunt Novitii. Et idem docent de Catechumenis in Purgatorio existentibus, cum enim illi inter membra Christi computari possint, inferendum videtur posse etiam frui satisfactione Christi, & Indulgentiis per modum suffragii, Communior tamen, & probabilior opinio negat præfertim quo ad Catechumenos viatores, & quidem quod iis prodesse nequeunt indulgentiæ per modum absolutionis, & judicii directi satis de se patet, quia nullus hoc modo potest esse indulgentiæ capax, qui non sit Ecclesiasticæ Religioni subjectus, ut constat ex cap. *Quod nutem*, de Pœnitent. & Remiss. ubi definitur Indulgentias non prodesse, nisi subditis, at Catechumenus viator non est Ecclesiasticæ Religioni subjectus, ut ex Tridentino colligitur sessione 14. capit. 2. ubi docet Ecclesiam in neminem actum jurisdictionis exercere posse, qui non prius in eam per Baptismi januam fuerit ingressus juxtà illud Apost. 1. Ad Corinth. 12. *Quid enim de iis, qui foris sunt, judicare?* Deinde probatur, quod neque eas participare possint per modum suffragii, quia quamvis Cathecumeni in merito unionis, quam per vinculum charitatis habent cum Ecclesia, sint capaces satisfactionis per modum suffragii à privata persona sibi oblatæ, non tamen satisfactionis à publica persona legitimam potestatem habente ex communi thesauro Ecclesiæ sibi applicatæ, nam ad participandam satisfactionem per modum suffragii à privata persona oblatam non requiritur subjectio, cùm non sit actus jurisdictionis, sed pura spiritualis eleemosynæ, quam unusquisque de suis bonis operibus aliis elargiri potest. Tùm tandem quia non est recepta consuetudo in Ecclesia, & praxis concedendi indulgentias Cathecumenis, & aliis baptismi characterem carentibus, sed fidelibus dumtaxat, quorum nomine juxtà communem Ecclesiæ loquendi modum illi intelliguntur, qui fidei professionem in baptismo emiserunt.

56 Hinc ad rationem prioris sententiæ negandum est Cathechumenos quo ad hoc Novitiis Religionis assimilari, siquidem isti quoad spiritualem jurisdictionem sunt Ecclesiæ perfectè subjecti, quæ proindè eos capaces, & participes reddere potest spiritualium bonorum Religionis, cujus sunt Novitii, Catechumeni verò non sunt perfectè Ecclesiæ jurisdictioni subjecti, cujus subjectionis defectu indulgentias praticare nequeunt, quia baptismo carent, undè sicut nullus est capax remissionis culpæ ex opere operato, nisi baptismum susceperit, ità neque videtur capax remissionis pœnæ per indulgentias, quæ ex opere operato prodesse videntur, nisi prius Baptismum susceperit; ità Suarez, Nugnus, Coninchius, Amicus, Layman, Bonacina, & alii. Cæterum quoad Catechumenos defunctos Amicus disput. 20. cit. sect. 7. cum quibusdam aliis satis probabile existimat, indulgentias eis prodesse posse per modum suffragii, quia Catechumeni defuncti non sunt amplius sub potestate Ecclesiæ, cui potestas indulgentiarum hac limitatione concessa est, ut non nisi sibi subjectis eas concedere valeat, sed sunt sub potestate Christi, qui sua passione omnibus pro fuit, undè sicut ipsorum quoad culpæ condonationem, & gratiæ infusionem est perfectus Redemptor, ita & quoad pœnæ remissionem ex condonatis culpis relictæ, quod etiam Ecclesia ipsa approbare videtur, quando tempore Paschatis, & Pentecostes pro Catechumenis orat, & hunc dicendi modum, ut satis pium, & probabilem amplectitur etiam Faber disp. 38. cit. c. 8. in fine, ubi ait valdè irrationabilis videri excludere ab hoc beneficio animas illas Cathecumenorum, quæ propter impotentiam, & inculpabiliter ex hac vita decesserunt sine Sacramento baptismi, nam etiamsi non habeant characterem baptismalem, tamen in Ecclesia esse censentur, quia voto illud susceperunt, & sunt capaces beatitudinis, & sunt verè fideles.

57 Quartò est difficultas de animabus purgantibus, an, & quomodo indulgentiæ defunctis communicari possint. Quamvis nedum Hæretici, sed etiam aliqui ex Catholicis negaverint Indulgentias prodesse defunctis, ut refert Bellarminus lib. 1. de Indulgentiis c. 14. & Suarez disp. 53. sect. 1. & Faber loc. cit. quæ opinio sine errore defendi nequit, certa tamen jam est, & indubitata veritas Indulgentias prodesse defunctis, ut constat ex communi usu, & praxi Ecclesiæ, in qua nihil tam usitatum est, quàm applicare indulgentias prodefunctis, adeout Paschalis Primus, ut refert Bellarminus loco cit. qui antè septingentos annos Apostolicam Sedem obtinebat, & plures alii Summi Pontifices indulgentias pro Defunctis applicanda concesserunt, in quam veritatem omnes Scolastici conspirant 4. d. 20. & præsertim D. Bonaventura par. 2. art. 1. quæst. 5. hac ratione, quia fideles defuncti propter unionem charitatis cum Ecclesia militante fidelibus viventibus ita conjuncti sunt, ut unam cum illis Ecclesiam efficiant, ac proinde si particularibus suffragiis, & orationibus viventium juvari possunt, à fortiori poterunt per applicationes satisfactionum Christi, & Sanctorum sublevari. Difficultas solum est, quomodo id fieri possit, tota enim Pontificis Potestas illis verbis concessa; *Quodcumque solveris super terram, erit solutum, & in Cœlo*, ad illos tantum extendi videtur, qui sunt adhuc in terra, & subditi ipsius Pontificis, quales non sunt defuncti, qui jam non sunt super terram, sed sub terra, & omninò extra Pontificis jurisdictionem. Nec refert, quòd interdum Ecclesia defunctos excommunicet, eosque ab excommunicatione absolvat, quia ut inquit Asteanus noster l. 5. tit. 49. art. 5. cum Hostiensi, illa excommunicatio, vel absolutio non terminatur directè ad defunctos, sed ad vivos, nimirum obligando viventes, ne vel pro illis oret, debitæque sepulturæ mandent, vel ut liberentur à prohibitione qua prohibeantur, ne proillis orarent, debitoque honore prosequerentur. Ideò omnes ferè Theologi dicunt cum D. Bonav. loc. defunctis non prodesse indulgentias per modum absolutionis, sed per modum suffragii, quod etiam significavit Leo. X. in Bulla contra Lutherum, quæ incipit *Exurge Domine*, & omnes antiqui Pontifices in ejusmodi indulgentiis pro defunctis semper explicabant se illas conferre per modum suffragii quia Pontifices nullam directè auctoritatem habent in animas purgantes, cùm jam sint extra ipsorum jurisdictionem, qui potestatem tantùm acceperant in oves in terris pascendas juxta relata Matt. 16. verba *Quodcumque solveris super terram*, &c. quibus verbis potestas Petro concessa, eiusque successoribus ad homines tantùm supra terra degentes limitatur.

58 Postremò est difficultas. quid sit concedere indulgentiam per modum suffragii, & quomodo differat è concessione Indulgentiarum per modum absolutionis, circà quam difficultatem varii sunt modi dicendi, ut videre est apud Fabrum l. c. & Brancatum ex nostris disp. 16. de Purgatorio art. 17. §. 3. Verùm omnes ferè Doctores in hoc convenire videntur, ut innuimus qu. 1. huius Disputationis art. 1. in fine quòd Summus Pontifex auctoritatem habet sibi à Christo communicatam dispensandi indulgentias tam pro vivis, quàm pro defunctis, sed diverso modo, quoniam pro vivis eas dispensat, tamquam Minister à Deo constitutus immediatè, & directè liberando à pœnis et culpis iam condonatis relictis eis, quibus indulgentiam concedit. Pro defunctis verò eas dispensat, non immediatè, & directè animas illorum à pœna liberando, sed tantùm offerendo Deo merita Christi, & Sanctorum per modum condigni pretii pro earum liberatione quod etiam communi solent exemplo declarare principis potestatem à Republica habentis liberandi aliquos subditos per bona communia, quorum aliqui essent in carcere eiusdem Reipublicæ dominio, alii verò sub dominio alterius principis dum in tali casu pro utriusque liberandis utique necessaria foret potestas, & facultas à Republica Principi communicata, cùm pro neutris posset de bonis eiusdem Reipublicæ disponere absque illius auctoritate, sed diverso modo, talis auctoritas sibi

communicata foret, nam pro primis auctoritas foret per modum Ministri immediatè à pœna absolventis, pro secundis verò tantùm per modum suffragii, hoc est, auxilium, & pretium offerentis pro eorum liberatione, si alter Princeps oblatum pretium acceptare velit. Ex quo infertur nullam indulgentiam pro defunctis validè applicari posse, nisi quæ à Pontifice pro illis expresè conceditur, cùm enim nullus Præter Summum Pontificem auctoritatem habeat universalem dispensandi thesaurum meritorum Christi, & Sanctorum, ut dictum est q. 1. ar. 2. & cùm omnis indulgentia fiat per dispensationem hujus thesauri; nullus pro defunctis indulgentiam applicare poterit, nisi quàm pro iis Pontifex expresè concesserit. An verò Indulgentiæ pro defunctis concessæ, ac infallibiliter illis profint, gravis controversia est inter Doctores, de qua agemus disp. seq. de Purgatorio qu. 3. art. 1.

59 Itaque concludimus ex dictis, illis omnibus, & solis indulgentias prodesse, qui cùm jam gratiam consecuti sunt, aliquo tamen reatu pœnæ temporalis ex culpis jam condonatis relictæ tenentur obstricti, sivè in hac vita, sivè in Purgatorio luendæ, quia indulgentiæ illis omnibus, & solis prodesse possunt, qui suffragiis alienarum satisfactionum juvari possunt, & sublevari, quæ satisfactiones, sicut per specialem intentionem privatorum applicari possunt, ut quæst. seq. dicemus, ità etiam per Ecclesiæ Prælatos, & præsertim Summum Pontificem applicari possunt ex communi Ecclesiæ thesauro, cujus ipse dispensator est constitutus à Deo, at suffragia alienarum satisfactionum iis omnibus, & solis prodesse possunt, sivè in hac vita sivè in Purgatorio, qui gratiam sunt assecuti; sed aliquo adhuc reatu pœnæ sunt obstricti; ergò etiam iis omnibus, & solis indulgentiæ prodesse possunt, & isti tantùm sunt indulgentiarum capaces.

ARTICULUS SECUNDUS.

Quæ dispositiones requirantur ad Indulgentiam lucrandam.

60 PRimò est difficultas, an ad Indulgentiam lucrandam requiratur status gratiæ. Negant Mayron, Rubio, & alii antiquiores, quorum fundamentum est, quia pœnitentia Sacramentalis à Confessario injuncta etiam in peccato adimpleta confert tutum effectum quoad remissionem pœnæ temporalis ex peccatis ritè confessis relictæ ex opere operato; ergò a fortiori etiam Indulgentia, quia ipsa quoque hunc effectum confert ex opere operato satisfactionis Christi per ipsius Vicarium legitimè applicatæ, tum quia efficacius est meritum Christi, & Sanctorum, quàm satisfactio peccatoris, & simpliciter efficacior est applicatio facta à Vicario Christi, quàm facta à persona privata, quæ opinio à Suarez, & aliis tribuitur Scoto nostro, eo quia ipse quoque 3. dist. 15. q. 1. art. 4. tenet hominem in peccato mortali existentem satisfacere posse pro pœnitentia sibi à Confessario imposita pro peccatis jam sibi dimissis, quoad culpam. Communis tamen opinio tam antiquiorum, quam Recentiorum affirmat, & expresè deducitur ex Extravaganti *Unigenitus*, de pœnit. & remiss. in qua Pontifex ait eos, qui Indulgentia usi sunt *amicitiæ Dei participes effectos esse*, quibus verbis supponit Indulgentiam suum effectum non conferre, nisi disponentibus se per gratiam ad lucrandam, cùm enim per ipsam Indulgentiam amicitiæ Dei participes fieri nequeant, quia per eam gratia non confertur, supponi jam debent amici, & in statu gratiæ, & ità etiam constat ex perpetuo usu, & praxi Ecclesiæ, quæ numquam Indulgentiam concedit, nisi pœnitentibus, & contritis, ut patet ex Bullis Pontificum quibus indulgentias concedere solent, & sicut aliena suffragia non prosunt iis, qui non sunt in gratia, sic nec Christi, vel Sanctorum satisfactionis per indulgentias applicatæ. Ad fundamentum primæ sententiæ negandà est consequentia, magnum enim discrimen est inter Indulgentiam, & satisfactionem Sacramentalem, ut notat Amicus disp. 20. cit. sec. 8. ab initio, cum enim indulgentia sit quædam dispensatio in jure divino de relaxandis pœnis lege divina peccatori debitis, nisi sufficientem habeat causam, ob quam talis dispensatio fiat, non erit rationabilis, & juxtà mentem concedentis, ac proindè nec valida, ut dictum est supra q. 3. art. 1. sicut nec est valida dispensatio in voto, nisi sufficientem habeat causam, pœnitentia autem Sacramentalis cùm non sit dispensatio in aliquo jure divino, sed executio partis Sacramenti jam susceptì, suum effectum conferre potest quoad remissionem pœnæ temporalis ex peccato condonato relictæ, quam ut pars Sacramenti continet, etiam in statu peccati adimpleta, Tùm quia ut ait Faber disp. 38. cit. cap. 7. ab initio latum est discrimen inter solutionem pœnæ, quam quis facit adimplendo pœnitentiam a Confessario impositam in Sacramento pœnitentiæ, & solutionem pœnæ, quam quis facit lucrando indulgentiam, nam in prima nihil miscetur de gratia, vel privilegio, sed totum ibi fit ex justitia. At in solutione pœnæ per indulgentiam intercedit privilegium, & gratia, & supponitur reconciliatio, & amicitia cum Deo, quia non præsumitur Deus suos favores, & gratias quoad delectionem pœnæ inimicis communicare, licèt quoad culpam dimittendam illos adjuvare non cessat, atque ideò ob hanc disparitatem vertentem, inter indulgentias, & satisfactionem Sacramentalem nec rectè, nec consequenter prima opinio Doctori nostro adscribitur.

61 Secundò conveniunt Doctores, opus esse, uti qui susceperus est indulgentiam præter ea, quæ à Superiore in concessione Indulgentiæ sunt præscripta, undè ex ignorantia, aut oblivione, aut etiam justo aliquo impedimento partem aliquam operis injuncti quamvis inculpabiliter omittat, effectum Indulgentiæ non consequitur, & ratio est, quia Superior indulgentiam concedit sub conditione talis operis exequendi, si ergò opus præscriptum suscepturus indulgentiam non exequitur, indulgentiam non consequitur, cum dispositio non subsistat non adimpleta conditione sub qua facta fuit. Difficultas tamen est, an opus injunctum debeat in statu gratiæ adimpleri, itaut status gratiæ requiratur in suscipiente indulgentiam, non solùm quando ejus fructus suscipit, sed etiam cùm exequitur opera ad illarum perceptionem injuncta. Neque Sanr. cit. Card. de Lugo cum pluribus aliis disp. 27. cit. sec. 6. num. 83. ubi ait, quòd requiritur status gratiæ in suscipiente indulgentiam, non quidem toto tempore, quo fiunt opera ad Indulgentiam requisita, sed solùm in fine, quando ejus effectus applicandus est, quod probat ex praxi Ecclesiæ, quæ ad indulgentiam consequendam solet exigere jejunia, & confessionem, supponendo non præmitti, sed subsequi confessionem, quæ sufficit in fine hebdomadæ ad lucrandum Jubilæum, ac per consequens frequenter jejunia non fiunt in statu gratiæ, & ita discurrit Faber cap. 7. cit. numer. 208. ubi ait hanc opinionem esse Palud. D. Antonini, Sylvestri, Tabienæ, & communem Summistarum, ac in praxi servatam, quia cùm Papa concedit Jubilæum visitantibus tot Basilicas, & jejunantibus tribus feriis 4. 6. & Sabbato multi confitentur sua peccata feria 6. vel Sabbato & sic feria 4. cùm jejunant, & visitant Ecclesias non sunt in gratia, & tamen censetur indulgentiam lucrari.

62 Cajetanus autem, Soto, & plures alii asserunt requiri gratiæ statum etiam tunc, quando opus injunctum perficitur, quam sententiam Bellarminus lib. 1. *de Indulgentis* c. 13. & sequitur Abellius loc. cit. §. 3. censet esse tutiorem, & in quibusdam etiam casibus omninò certam, cùm scilicet præcipitur, ut opera injuncta in statu gratiæ fiant, quod in pluribus summorum Pontificum Bullis exprimitur, in quibus Indulgentia conceditur iis, qui verè confessi, & contriti aliquas Ecclesias visitaverint, ibique oraverint pro pace, hæresum extirpatione &c. Immo Bellarminus loc. cit. existimat id semper subintelligi, quamvis non exprimatur, quando injunctum opus tale est, ut minimè conferat ad finem, ad cujus consecutionem indulgentia fuit imposita v. g. ad placandum Deum, & impetrandam pacem nisi fiat in statu gratiæ, peccatores enim Deus non exaudit, nec per opera mortua justitia ejus placari, aut misericordia exorari potest. Verùm hæc ratio non convincit, quia, ut inquit Faber loc. cit. & Bonacina plures alios citans, falsum est in opere illo non esse utilitatem desideratam, etiamsi fiat in peccato mortali, quoniam utilitas, quæ desiderari potest à Pontifice, & communiter desideratur, est, ut sit impetratorium apud Deum gratiæ, & finis, quem desiderat, opus autem factum in peccato mortali est impetratorium, nam eleemosyna facta in peccato mortali est impetratoria auxilii divini ad vitandam, & jejunium confert ad impetrandam culparum veniam potest etiam saltem remote hominem disponere ad reliquenda vitia, & gratiam impetrandam; ergò sic potest juvare ad impetrandum finem à Pontifice desideratum in concessione Indulgentiæ. Addo tamen cum Abellio, & aliis consultissimum esse, ut quando quis indulgentiam percipere cupit, primum peccata sua, vel Sacramentali confessione, vel saltem perfectæ contritionis actu eluere curet, quæ quidem contritio ad omnia peccata non solùm mortalia, sed etiam venialia extendi debet, ut ad remissionem pœnarum illis debitarum Indulgentia quoque extendatur.

63 Tertiò quæritur, an susceptor indulgentiarum debeat esse in gratia per confessionem. Respondent Doctores communiter non esse necessarium confessionem, sed sufficere ut indulgentiam susceppturus existat in gratia per contritionem, modo in Bulla Confessio non exprimatur, undè contritus indulgentiam lucratur quæ hoc modo conceditur, qui hoc, velillud fecerit, indulgentiam consequatur, nam in tali concessione confessio non exprimitur. Ratio est, quia existens in gratia per contritionem est capax indulgentiarum, nec Superior concedens indul-

causa, qua censeatur illi magis placitum, ut benè discurrit Amicus disput. 30 cit. sect. 9. quia cùm Deo res placeant juxtà suas bonitates proprias, quo res est melior, & honestior eo magis Deo placere censetur.

44 Postremò Bellarminus lib. 1. de indulgentiis cap. 12. advertit, de hac indulgentiarum causa, ejusque justa proportione penes ipsum concedendum indulgentias judicium esse relinquendum, neque subditos de his rebus temerè judicare debere, & valdè periculosum esse quascumque indulgentias ex quibuslibet causis concessas parvifacere, quia etiam indulgentiæ illę, quæ usui granorum benedictorum conceduntur, rosariorum, piarum imaginum, & similium rerum, quæ minimi momenti videntur, ex causa maximè justa, & rationabili a Summis Pontificibus interdum concedi possunt, ut refert Abellius loc. cit.

ARTICULUS SECUNDUS.

De duratione, & cessatione Indulgentiarum.

45 PRimò pro intelligentia quæsiti notandum est cum Fabro disputat. 38. citat. cap. 11. aliud esse loqui de duratione potestatis concedendi indulgentiam, & de duratione ipsius Indulgentiæ; loquendo de durationè potestatis distinguendum est de potestate ordinaria, vel delegata; ordinaria est potestas Summi Pontificis, & Episcoporum, ut supra visum est, & hæc cùm consequatur munera, & dignitates ipsos Pontificatus, & Episcopatus, tamdiù durat in eis personis. quamdiu in illis dignitatibus manent, & ideò potestas hæc semper in Pontifice durat ejus vita durante, nisi Pontificatus renunciet, vel ab eo per manifestam hæresim decidat. Episcopus verò tandiù potestatem hanc ordinariam concedendi indulgentias retinet, quamdiu in Episcopatu manet, nec ab ejus officio per censuras suspendatur, vel nisi fieret a Pontifice aliquod jus, & statutum novum Episcopis hęc facultas concedendi indulgentiam adimeretur. Potestas autem delegata cum ex voluntate concedentis totaliter procedat, ac dependeat, duratio ejus ex forma rescripti spectanda est, quo sibi talis confertur potestas, quæ etiam ad nutum concedentis revocari potest sine ulla causa, ut in omni potestate delegata contingit ad differentiam ordinariæ potestatis, quæ saltem licitè sine causa tolli non potest, ut communiter Doctores docent.

46 Secundò loquendo de duratione ipsius Indulgentiæ jam concessę, hæc tribus modis concedi solet, aliquando expresse in perpetuum, aliquando ad tempus certum, & aliquando indefinitè; nulla facta mentione temporis, vel durationis, qua ratione supra dicebamus quæst. 2. articul. 1. num. 22. indulgentiam dividi in perpetuam, temporalem, & indefinitam, quando Indulgentia conceditur duobus prioribus modis, conveniunt Doctores durare tantum pro tempore assignato expresse in forma Indulgentiæ, quia ut omnes pariter docent, Indulgentia tantum valet, quantum forma concessionis, & Bullæ sonat; hoc autem intelligendum est nulla interveniente revocatione facta a concedente, semper enim in potestate illius est eam revocare, antequam sit comparata, undè indulgentia perpetua est, quæ semper durat, nec spirat expirante concedente; quia cum sit privilegium cum morte concedentis non expirat; temporalis verò ad certum tempus limitata est, quo elapso cessat, ut cum determinantur viginti quatuor horæ, vel una, aut altera hebdomada, vel integer annus, ut quibusdam Jubilæis, & hanc limitationem ad tempus diximus ibidem cum Fabro loc. citat. duobus modis fieri posse, scilicet formaliter, & virtualiter, fit formaliter, quando expresse apponitur temporis limitatio, ut ad annum, vel septennium, aut decennium, & hujusmodi; fit verò limitatio virtualis, quando indulgentia ad certos actus limitatur, vel ad tales actus certo tempore faciendos, ut verbi gratia, quando indulgentia conceditur recitanti Rosarium tot dicrum; tunc enim indulgentia limitatur ad illud tempus, quo Rosarium recitatur. Tandem de indulgentiis definitè concessis, seu fine limitatione temporis formali, vel virtuali diximus ibidem esse communem Doctorum sententiam intelligendas esse perpetuas, ut indulgentiæ Religionibus Regularium concessæ, vel familiis, quæ successione continua permanent, & ratio est, quia cum sit beneficium, est amplè interpretandum, tum quia non est maior ratio, cur Indulgentia indefinitè concessa pro tanto tempore intelligenda sit, & non pro maiori.

47 Tertiò ad pleniorem huius rei intelligentiam observandum est, quòd sicut Indulgentiæ ex tribus, vel quatuor capitibus suum valorem habere solent, scilicet, ex potestate concedentis, ex parte personæ, cui conceduntur, ex parte rei, in qua Indulgentiæ conceduntur, & ex parte causæ propter quam conceduntur, sic etiam ex eisdem capitibus cessare possunt, & extingui. Et quidem ex parte concedentis conveniunt Doctores Indulgentiam extingui posse per revocationem ab eodem factam, vel a suo successore, vel Superiore, undè Indulgentia concessa ab Episcopo revocari potest a Pontifice, & indulgentia ab uno Pontifice concessa potest ab alio revocari, & ratio est, quia Indulgentiæ non solum in fieri, sed etiam in conservari pendet, à voluntate concedentis, & ex multis Canonibus id colligitur præsertim verò ex Clementina *Dudum* §. *Nos autem* de Sepulturis, peccaret tamen qui sine causa Indulgentiam revocaret, & ideò ad hanc revocationem licitè faciendam aliqua rationabilis causa requiritur. Conveniunt etiam Doctores Indulgentias de facto non cessare donec earum revocatio legitimè promulgetur, ut ad notitiam eorum, quibus concessæ sunt, moraliter pervenire valeant, & ratio est, quia non præsumitur aliter Pontificem indulgentias revocare, quam soleat alias gratias, & indulta, alioquin fideles a qua opera facere possent putantes indulgentiam lucrari, & fraudarentur, quod in grave eorum detrimentum vergeret. An verò Indulgentiæ solo actu interiori concedentis revocari possint Doctores non conveniunt, Suarez in præsenti disp. 57. sec. Amicus disp. 20. cit. sec. 10. & alii affirmant; quia Indulgentia non solum pendet ab exteriori actu concedentis, sed etiam ab interiori; ergò hoc tantum revocato indulgentia cessat.

Confirmatur, quia etiamsi Pontifex externo actu indulgentiam concedat, si interdum non habet, Indulgentia non valet; ergò revocatio tantum actu interno, indulgentia cessat. Negat Cardin. de Lugo disput. 25. cit. sect. 8. num. 148. quia fundamentum prioris sententiæ falsum supponit, scilicet, quòd effectus, & valor indulgentiæ pendeat ex voluntate præsenti concedentis, non enim dependet nisi a voluntate præterita legitimè intimata, undè mortuo concedente, adhuc valor, indulgentiæ continuatur, non quidem propter voluntatem ipsius præsentem, cum sit defunctus, sed præcisè propter voluntatem præteritam ex vi cuius applicuit thesaurum ad talem effectum suo tempore operandum; ergò ad impediendum talem effectum debet impediri causa præterita positivè impediendo eius efficiam, quæ non nisi per actum externum impediri posse videtur, quia sicut Indulgentiæ concessio requirit actum externum, eo quod sit actus iurisdictionis visibilis, sic concessionis revocatio actus iurisdictionis visibilis esse debet, & hic dicendi modus magis placet.

48 Quarto, ex parte personæ, cui indulgentia immediatè concessa fuit, cessat eius morte superveniente, ac eius vita durante potest cessare quo ad usum, si in excommunicationem incidat, quia ut suo loco dictum est, excommunicatio hominem privat partipatione communium bonorum spiritualium, & consequenter participatione indulgentiarum. Notanter autem dicitur, quod in tali casu cessat Indulgentia quoad usum tantum, quia recedente excommunicatione potest homo uti indulgentia quam antea habebat: Difficultas tamen est, an possit indulgentia cessare per solam renunciationem eius, cui conceditur, & ratio dobitandi est, quia sicut non est valida indulgentia nisi acceptetur, ita nec si acceptata renuncietur; & sicut aliquis renunciare potest privilegio, & facta renunciatione privilegium cessat quia ad habentem privilegium spectat renunciare iuxta caput *Super* de Decimis; ita videtur de Indulgentia dicendum, quia est privilegium quoddam. Communis tamen sententia negat, & rationabiliter, quia indulgentia non est, sicut alia privilegia, hæc enim conferunt aliquos ius, cui renunciare potest, qui illa habet; at indulgentia nullum ius confert, sed semper permanet in voluntate concedentis illam conferyare, vel tollere, & renunciatio Indulgeotiæ non tritat voluntatem concedentis, a qua virtus indulgentię dependet; nec potest per voluntatem renunciantis hic valor impediri; & quamvis possit quidem usui indulgentiæ renunciare, & eam non lucrari, attamen eam tollere non potest, quia totus indulgentiæ valor provenit ab applicatione thesauri facta per habentes claves. Ex quo patet quid dicendum sit ad rationem dubitandi; negandum enim est indulgentiam, si non acceptetur, non esse validam defectu acceptationis, sed defectu concessionis, nam hoc ipso, quòd non acceptatur, Pontifex suam concessionem revocare censetur, & tunc Indulgentia cessare non dicitur per renunciationem, sed per voluntatem Pontificis eam revocantis. Ità Suarez, Amicus, Faber Cardinalis de Lugo, Bonacina, & alii passim.

49 Quintò præterea cessat Indulgentia ex parte rei, in qua concessa fuit, nimirum per destructionem loci, vel rei, cui erat affixa, undè si concessa est alicui loco, vel Basilicæ, patet quòd illo templo destructo, vel Basilica cessat indulgentia, & si amittatur, vel rumpatur granum, vel imago sacra habens talem indul-

indulgentiam, talis indulgentia cessat, quia data est dependenter à tali re, qua pereunte indulgentia quoque cessat. Solet tamen aliquandò concedi, ut Lugus advertit loc. cit. ut si amittatur, vel rumpatur granum, vel imago talem habens indulgentiam; possit pro prima vice aliud granum subrogari, vel alia imago cum eadem indulgentia, in quo casu duplex occurrit difficultas. Prima est an talis subrogatio, vel illa electio fieri possit per actum merè internum; videntur enim exigi actus externus, sicut ex dictis requiritur ad concessionem indulgentiæ, & optimè respondet præfatus Auctor, sufficere voluntatem internam, quia illa nova subrogatio, & deputatio non est indulgentiæ concessio ex facultate a Pontifice delegata, facultas enim concedendi indulgentias nunquam Laicis delegatur, aut fœminis, & tamen hi possunt grana subrogare, & determinare, vel imagines, neque est actus iurisdictionis alicujus, sed pura conditio annexa concessioni factæ à Pontifice, ut nimirum amissa, vel destructa re, cui indulgentia est affixa, possit pro prima vice alia subrogari, conditio autem ad Indulgentiam requisita potest aliquando esse actus internus, atque ideò electio illa nova, vel subrogatio per actum internum fieri potest, nec necessariò externus requiritur, cùm non sit iurisdictionis actus Altera difficultas est, casu quo imago illa fuerit amissa, & debita diligentia adhibita inveniri non potuerit, atqueideò alia imago electa fuit, an si posteà prior inveniatur, adhuc posterior indulgentiam retineat, & respondet idem Auctor non amplius priorem, sed posteriorem Imaginem habere indulgentiam, quia verificata fuit conditio, ut posset ritè eligi secunda, quando prima fuisset amissa, ergò eo ipso legitimè fuit alia electa, & cessavit prioris indulgentia; ego tamen crederem, quod inventa prima potius cesset indulgentia posterioris, quia facultas eligendi posteriorem implicitè data fuit sub hac conditione, nisi inveniatur prima, undè ad tollendos scrupulos tutius erit utramque retinere.

50 Sextò quæritur, an etiam Indulgentia cesset cessante causa, propter quam concessa fuit, & ratio dubitandi est, quia cessante causa cessat effectus; ergò cessante causa concessionis Indulgentiæ, ipsa etiam indulgentia cessat.

Confirmatur, quia Indulgentia concessa sine causa est nulla, ut suprà dictum est; ergò etiam est nulla non perseverante causa, ob quam concessa fuit. Communis tamen, & re vera sententia negat cessare Indulgentiam, cessante causa propter quam concessa fuit, ut verbi gratia si concessa fuit indulgentia perpetua pro conversione ad fidem alicuius Provinciæ, & illa Provincia iam conversa fuit, non ob id tamen indulgentia cessat, & ratio est, quia causa non debet proportionari indulgentiæ quoad durationem, nam indulgentia perpetua concedi potest ob causam temporalem, potest enim concedi indulgentia perpetua propter fabricam templi paucis mensibus absolutam; ergò indulgentia non cessat cessante causa, alioquin frustra pro causa temporali concederetur indulgentia perpetua, quod est falsum. Ad rationem dubitandi dicendum est cum Cardinal de Lugo loc. cit. quòd si causa erat ab initio sufficiens ad concessionem indulgentię perpetuæ, durabit etiam posteà, quia & motivum non est perseverantia illius necessitatis, sed necessitatis præteritæ, quæ sufficiebat ad concedendum totum illud pro tempore sequenti; & sic etiam respondet Bonacina disp. 6. cit. quæst. 1. punct. 8. cessante causa cessare effectum, ne gratia concedatur ab initio, si ab initio non adest causa sufficiens ad gratiam concedendam, non verò cessare postquam facta fuit concessio, seù postquam concessa fuit gratia, si concessa fuit ob causam sufficientem, & sic etiam ad Confirmationem dici potest, præterquam quòd plura requiruntur ad producendum effectum, quàm ad conservandum iam productum, ut Philosophia docet.

51 Denique difficultas occurrit circà quædam verba apponi solita in Bullis Indulgentiarum, quæ explicitè non sonant indulgentiam concedi in perpetuum, quandoque enim dicitur, quòd indulgentia conceditur, *usque ad beneplacitum hujus Sedis*, quandoque verò dicitur, quòd conceditur, *usque ad beneplacitum nostrum*. Et quidem circà prima verba conveniunt Doctores, æquivalere illis, quæ expresse sonant indulgentiam concedi in perpetuum, quia nimirum in verbis illis nullus præfigitur terminus, quamvis enim dicatur indulgentiam concedi usque ad beneplacitum huius Sedis, nulla ob id fit specialis limitatio, omnes enim Indulgentiæ, sub tali clausula comprehendi censentur etiam perpetuæ quamvis enim sint perpetuæ, adhuc tamen semper per Sedem Apostolicam revocari possunt, Circà verò illa alia verba *usque ad beneplacitum nostrum*. Doctores non conveniunt, Suar. enim disp. 35. cit. sect. 2. ait illa verba esse limitantia; ac proinde talem indulgentiam cum morte concedentis extingui. Navarrus tamen in Commentar. de Jubilæo num. 28. tenet per illa verba Indulgentiam non extingui eum morte concedentis, sed ad hoc requiri revocationem successoris expressa, quod probat ex c. *Si gratiæ* de Reseriptis in 6. qui dicendi modus magis placet, & approbatur à Fabro nostro disp. 39. cit. num. 328.

QUÆSTIO QUARTA.

De subjecto Indulgentiarum capaci.

52 CUm Indulgentia sit remisio pœnæ temporalis ex condonatis peccatis personalibus relictæ, non poterunt esse Indulgentiæ capaces, qui vel hanc pœnam non habent, vel habere non possunt, & ideò postquam egimus de causa efficiente, finali, & formali Indulgentiæ, restat agendum de causa subjectiva, in qua Indulgentia suum effectum habere potest, & videndum quænam conditiones requirantur in eo, qui Indulgentiarum fructum percipere intendit, quod breviter sequentibus articulis expediemus.

ARTICULUS PRIMUS.

Quinam sint Indulgentiarum capaces.

53 PRimò conveniunt Doctores, solos homines rationem tentes, & in ultimo termino non constitutos posse esse indulgentiæ capaces: undè excluduntur infantes, & omnes alii rationis usum non habentes; sicut enim isti proprium peccatum habere non possunt, ità neque pœnam ex proprio peccato condonato relictam, quam tantùm diximus Indulgentiam remittere, non enim indulgentia, se extendit ad remittendas pœnas naturales, quæ peccatum originale consequuntur, ut experientia constat. Præterea excluduntur Beati, qui sunt in termino ultimo, nec pœnam aliquam luendam habent, nec habere possunt, cùm nec ullum reatum habent, nec peccare possint. Et tandem excluduntur quoque damnati in Inferno, quia sicut isti remissionis peccati non sunt capaces, ità nec remissionis pœnæ ex illo relictæ; quamvis enim plures damnati præter pœnam æternam ex peccatis commissis, & non condonatis contractam, habeant etiam aliquam pœnam temporalem, quæ ex peccatis in hac vita condonatis relicta fuit, pro qua dignam pœnitentiam non egerunt, illa tamen vel per conjunctionem cum peccato irremissibili fit per accidens irremissibilis, & æterna, ut dicunt Thomistæ; vel si terminum habet in Inferno, & ibi persolvitur, ut ajunt Scotistæ, & nos latè defendimus lib. 2. sentent. disput. 6. quæstion. 8. talis pœnæ temporalis solutio non fit per satisfactionem, sed per satispassionem etiam involuntariam, ut ibidem ostendimus numer. 214. Quomodo autem intelligi debeat illud Catholicum axioma *in Inferno nulla est redemptio*, & quinam sit ejus proprius sensus fusè etiam ibi declaramus articul. 2. numer. 223. esse hunc, quod nulla est spes indè evadendi, sivè ibi remitti possit aliquod peccatum veniale, aut aliqua pœna venialis, vel mortalis jam hic dimissi, sivè non, & quod si illud volumus etiam ad pœnas, quas damnati patiuntur ibi, extendere, sic etiam potest, ac debet intelligi, quod à nulla pœna est ibi redemptio, sicut in Purgatorio, quia quælibet pœna ibi etiam temporalis debet persolvi tota quanta est, sine ulla remissione, ac indulgentia, quia omnino luere debent totam illam pœnam venialis, etiam mortalis hic remissi pro toto tempore, quo debebatur, ut ibi latè declaramus, & ideò damnati non sunt Indulgentiæ capaces.

54 Secundò, quia homines ratione utentes, & in ultimo termino non constituti in tres dividuntur classes, nimirum in viatores Baptizatos, viatores non baptizatos, & animas purgantes; de primis etiam conveniunt Doctores, & certum est apud omnes, illos cùm omni proprietate esse indulgentiæ capaces, quia vel ailquam pœnam temporalem habent ex propriis peccatis condonatis relictam, vel certè illam habere possunt, quia possunt peccare, & de peccatis commissis pœnitere, ac de eorum reatu non sufficienter satisfacere, ac proinde pro ejus satisfactione, ac remissione indulgentia egere. Addunt tamen viatorem baptizatum, ut sine ullo impedimento Indulgentiam suscipere possit, debere quoque esse fidelem, seù habitu fidei supernaturali præditum, quia Indulgentiæ non competunt, nisi fidelibus, ut patet in forma concedendi indulgentias, thesaurus siquidem Ecclesiæ validè dispensari non potest, nisi filiis Ecclesię nec ab Ecclesia absolvi possunt, qui ejus iurisdictioni non subsunt; Tum quia indulgentiæ fundantur in articulo communionis Sanctorum, qui autem sunt extrà Ecclesiam, ut sunt infideles, communionem Sanctorum participare non possunt, quas,

ata, quæ à quibusdam finis internus appellatur, & est effectus indulgentiæ, sufficiat; fundamentum præcipuum est, quia potestas dispensandi Indulgentias est per se ordinata ad sublevandam spiritualem fidelium egestatem, ut ex meritis, & satisfactionibus; ergò hæc sola causa sufficiens erit, ut thesaurus Ecclesiæ valide dispensetur, quo enim sufficiens est ad principalem finem, ob quem talis potestas concessa est, sufficiens quoque erit ad valorem ejusdem potestatis, quo principalis finis ipsius obtinetur. Confirmatur, quia dispensator ad validè dispensandum non semper præquirit causam distinctam ab ea, quam secum affert dispensatio ipsa, si quis enim bona temporalia accipiat egenis dispensanda, ut ea valide dispenset, causam distinctam non præquirit ab ipsa egentium sublevatione; ergò nec Pontifex, qui thesaurum Ecclesiæ egenis dispensandum accipit, causam distinctam ab ipsa spiritualis egestatis sublevatione requirit, ut validè illum dispenset. Ità Henriquez, Emanuel Sa, & quidam alii.

37 Communis tamen, & probabilior sententia docet, ad valorem Indulgentiæ præter ipsam causam intrinsecam, quæ est spiritualis egestatis sublevatio, requiri etiam causam aliquam finalem extrinsecam, quæ Pontificem moveat ad Indulgentias fideliter, ac prudenter dispensandas, & præter intrinsecam utilitatem, quam affert personæ, cui conceduntur, in aliquam Ecclesiæ utilitatem redundet, bonum commune, ac Dei, & Sanctorum gloriam. Ità Scholastici fere omnes 4. d. 20. & præsertim D. Bonaventura ibidem part. 2. art. 1. quæst. 4. quod probat ex politia humana, sicut enim videmus in politiis, & communitatibus humanis, quòd thesaurus Reipublicæ propter duo maximè conservit proferri, & communicari exterius; scilicet, propter gloriam Principis, & Propter utilitatem Communitatis; sic thesaurus Ecclesiæ ab his, qui habent auctoritatem, dispensari debet propter honorem Dei, & Sanctorum, ac propter bonum commune, seu utilitatem Ecclesiæ; & ità etiam discurrit Astesanus noster lib. 5. cit. tit. 40. art. 4. & Faber disput. 38. cit. cap. 9. quod ibi probat ratione satis evidenti, quia nimirum potestas concedendi indulgentias data est Ecclesiæ à Deo in ædificationem, non in destructionem, adeò quòd finis per se, & principalis potestatis Ecclesiæ est honor Dei, ejusdem utilitas, & fidelium ædificatio, constat autem ex termitis ablato fine, ob quem potestas conceditur, actum talis potestatis tolli & nullum reddi, quoniam de substantia talis potestatis est finis conditio intrinseca finis, propter quam talis potestas conceditur; cùm ergò potestas Ecclesiæ concessa sit in honorem Dei, & ejusdem Ecclesiæ utilitatem, & ædificationem; si Papa prohibito hac potestate uti vellet, tali fine seclusò, actus illi essent non solùm illiciti sed etiam invalidi, & nulli. Et hoc tandem colligitur ex ipsis Pontificum Bullis, in quibus quando Indulgentiæ conceduntur, semper causa exprimitur distincta ab utilitate personarum, quibus conceduntur, ut propter Ecclesiæ reformationem, Hæresum extirpationem, Christianorum Principum concordiam, Catholicæ Religionis propagationem, & similia.

Ad fundamentum oppositæ sententiæ negatur assumptum, falsum siquidem est potestatem indulgentias dispensandi esse tantùm ordinatam ad sublevandam spiritualem fidelium egestatem, cùm etiam ad honorem Dei, & Sanctorum: & Ecclesiæ utilitatem sit ordinata, ut suprà dictum est. Ad Confirmationem negatur consequentia, quia dispensatio thesauri Ecclesiæ non tantùm ad sublevandam spiritualem fidelium egestatem ordinata est, sed ad alias etiam utilitates; undè si distributio bonorum temporalium non tantùm ad corporalem pauperum sublevationem ex institutione Domini ordinata esset, sed etiam ad eorum animas spiritualiter juvandas, irrita foret bonorum distributio tali omissa conditione, ne potè contrà voluntatem instituentis. Videatur Amicus disp. 10. cit. ubi fusè de hac difficultate discurrit.

38 Secundò est difficultas, an causa propter quam Indulgentia conceditur, debeat esse publica, an verò etiam privata aliquando sufficiat; & sensus quæstii est, an causa semper esse debeat publica, & communis utilitas; & bonum Ecclesiæ; an etiam bonum privatum, vel necessitas particularis alicujus personæ sufficiat. Affirmant aliqui causam esse debere propter bonum publicum non autem bonum privatæ personæ, & fundamentum est, quia thesaurus Ecclesiæ est bonum commune, & ideò non nisi pro bono communi dispensandum; est quòd etiam ex praxi, & usu Ecclesiæ deducitur quæ semper Indulgentia ob publicas necessitates concedere solet, & colligitur ex decretis, & Canonibus, quæ de Indulgentiis loquuntur, pro qua opinione citantur Albertus 4. d. 20. art. 27. Soto d. 21. quæstio 2. art. 2. & quidam alii. Communis tamen, & probabilior opinio negat talem causam concedendi indulgentias semper esse debere publicam, ità Suarez, Faber, & Amicus loc. c. Bonacina, & alii passim, & ratio est, quia sufficit, ut Indulgentia mediante tantum in bonum commune redunder, hoc est mediante bono privato singularis personæ, cùm etiam bonum personæ particularis ad bonum commune spectet, quod ex particularibus coaleseit; licèt igitur quando per Jubilæum indulgentia toti Ecclesiæ conceditur vel alicui Regno, & Provinciæ causam communem postulet, & universalem Indulgentiæ proportionatam; quando tamen Indulgentia personæ particulari conceditur, causam communem non requirit, & universalem, sed sufficit privatæ personæ proportionata, nempè utilitas, & bonum spirituale illius personæ particularis, quòd bonum, & utilitas redundat etiam in bonum Ecclesiæ universalis. Hæc autem causa, ut notat Faber disput. cit. num. 277. aliquando sumitur ex pietate, vel officiis Ecclesiæ exhibitis à tali persona; quomodo solet Pontifex Indulgentiam plenariam concedere jam morienti absque nova causa, scilicet, quia vel in servitiis Ecclesiæ, vel honestate vitæ excelluit, hoc enim modo Gregorius VII. indulgentiam concessit Episcopo Laodicensi, & Innocentius Quartus S. Claræ, cùm illam ægrotam inviseret, & Martinus V. concessit omnibus, qui Concilio Constantiensi interfuerunt; hæc enim est causa sufficiens, quia est honesta, & in præmium virtutis, & laborum pro Ecclesia, & in exemplum aliorum, ut spe similis beneficii ad virtutem, & officia Ecclesiæ præstanda animentur. Hinc ad fundamentum prioris sententiæ negandum esse assumptum quoad secundam partem, quia etiam ex thesauro communi Ecclesiæ privatis necessitatibus provideri potest, quia indulgentiæ concessæ ob privatam utilitatem redundant etiam ipsæ in utilitatem boni communis Ecclesiæ. Et negandum est ità fuisse universalem in Ecclesia usum concedendi indulgentias ob publicas causas, ut numquam concessæ legantur ob particulares privatis personis, ut constat ex alatis exemplis, & hanc doctrinam antiquis Canonibus repugnare, licèt tunc non fuerit sic distinctè explicata, neque in usu ità frequenter posita.

39 Opposita sententia communior est, & probabilior, quam docet D. Bonaventura loc. cit. q. 6. & Recentiores communiter, tenent Cajetanus, Soto, Suarez, Amicus, & Faber loc. cit. & alii passim. Ratio est, quia implicat in terminis causam esse iustam, rationabilem, qualem ad valorem indulgentiæ requirunt Pontifices, & simul non esse proportionatam, nam iusta, & rationabilis causa dicitur, quæ aliquam proportionem habet, & commensurationem cum effectu ad quem ordinatur. Deinde probatur ex absurdis, quia si ad indulgentiam validè concedendam causa propertionata non requireretur, posset concedi indulgentia plenaria omnibus qui semel tantùm recitaverint Ave, quæ indulgentia in maximum Ecclesiasticæ disciplinæ detrimentum cæderet, nam uno verbo liberarentur ab omnibus pœnis, ac pœnitentiis tam in hac vita, quàm in futura debitis. Demum quia in opposita sententia nulla foret indulgentia indiscreta cùm nulla sit quæ aliquam causam piam non habeat, & tamen Pontifices indulgentias, ut Ecclesiasticæ disciplinæ enervativas damnat, unde Innocentius Tertius in cap. *Cum ex eo* de pœnit. & remiss. superfluas indulgentias vocat indiscretas, ideò irrationabiles, easque ut perniciosas damnat, illæ autem indulgentiæ superfluæ censentur, quæ largius conceduntur, quam causa postulat, quantumvis pia sit; ergò causa pia ultrà pietatem aliquam quoque requirit adæquationem, & proportionem. Itaque ad hanc proportionem servandam duo præsertim requiruntur, ut notat Abellius in Appendice de Indulgentiis §. 2. primum est; ut concedatur indulgentia ob pium aliquem finem, cujus assecutio sit magis Deo honorifica, & Ecclesiæ utilis, quàm pœnitentialis satisfactio, quæ per Indulgentiam relaxatur; alterum est, ut ad indulgentiam illam consequendam opus aliquod faciendum præscribatur, quod sit aptum & utile ad hujusmodi finem obtinendum, ut verbi gratia quando Summus Pontifex indulgentiam concedit ils, qui verè pœnitentes, & confessi, ac sacra communione refecti preces, & alia pietatis opera Deo obtulerint pro hæresum extirpatione, ac fidei dilatatione, finis hujusmodi maximè Deo honorificus est, & Ecclesiæ profectus, opera item ad finem illum consequendum injuncta ad id aptissima sunt jejunia, & eleemosynæ, & sic proportio debita requiritur.

41 Addit Faber disputat. 38. citat. num. 288. pro majori declaratione hujus proportionis requisitæ inter causam, & effectū Indulgentiæ, quòd hæc proportio non est meriti, & præmii, vel satisfactionis, & remissionis, ità quòd in re opus tantùm debet esse meritorium, quantum est effectus, vel quod esse debeat in re tantum satisfactorium, quanta est remissio pœnæ, quia hæc tunc non esset indulgentia, sed commutatio, quæ rationem indulgentiæ tolleret, sed est proportio æqualitatis secundùm prudentem existimationem concedentis indulgentiam, adeoquod illa causa, & opus est sufficiens, & proportionatum effectui, & valori indulgentiæ, & pensatis hinc inde omnibus circumstantiis major sufficiens causa concessionis tantæ indulgentiæ, undè hic non attenditur æqualitas secundùm meritum in re, sed secundùm prudentem æstimationem concedentis. Hinc facile solvitur fundamentum oppositæ sententiæ, quamvis enim Indulgentia non nitatur causæ, propter quam conceditur illam tamen requirit, ut juxta voluntatem Christi prudenter concedatur, & licèt thesaurus Ecclesiæ sit causa efficiens, & principalis effectus indulgentiæ, non tamen excludit necessitatem aliarum causarum præsertim finalem, ad quam suo modo spectat etiam opus postulatum, nam Pontifex concedit indulgentiam sub illa conditione, ut opus postulatum fiat, quo fit, ut causa propter quam indulgentia conceditur: integretur ex ipso opere, sub cujus conditione indulgentia conceditur. Neque mirum esse debet, Pontifices propter eamdem causam modò majorem, modo minorem concedere indulgentiam, quia esto opus illud idem materialiter sit, moraliter tamen, & secundùm diversas rationes, & circumstantias potest esse majoris, & minoris valoris, & diverso modo movere animum concedentis; tùm quia eadem causa, addita tantum nova circumstantia, fit sufficiens, quæ sine illa sufficiens non esset: & interdum causæ, quæ nobis sufficientes non videntur, sunt reipsa sufficientes, nam frequentia illa populi coram summo Pontifice in magnam venerationem resultat capitis Ecclesiæ, & Sedis Apostolicæ auctoritatis; & parva pecunia pro fabrica templi à singulis distributivè data, si collectivè sumatur, & consideretur in ordine ad finem, ad quem dirigitur, magna æstimanda est, quia cedit in maximum Dei cultum, & fidelium utilitatem.

Ad Confirmationem optimè respondet Faber loc. citat. rationem illam probare solùm causam, seu opus postulatum pro consequenda indulgentia non debere esse adæquatum in ratione meriti ad indulgentiam, quia tunc benè sequeretur, quòd indulgentia concessa propter illud non esset indulgentia, sed commutatio; at non probat illa ratio, quòd opus postulatum non debeat esse indulgentiæ proportionatum secundùm prudentem concedentis æstimationem, ut dictum est: nam proportio, quam debet habere opus; sub cujus onere indulgentia conceditur, non est in ratione satisfactionis, sed in ratione medii ad finem principalem consequendum, qui semper est gloria Dei, & utilitas Ecclesiæ, nam hæc ordinarie assumitur, ut medium proportionatum, & aptum ad consequendum finem propter quem movetur Pontifex ad indulgentiam concedendam.

42 Quartò est difficultas, an sufficiat causa probabiliter tantùm putata sufficiens, seu utrum si reipsa causa non sit porportionata, & sufficiens, æstimatur tamen prudenter talis a concedente Indulgentia, concessio sit valida. Ratio dubitandi est, quia non est valida absolutio collata pœnitenti putative tantum attrito, & nullum Sacramentum universaliter loquendo est validum cùm ex materia, vel forma probabiliter tantum putata; ergò nec indulgentia concessa fideli ex causa probabiliter tantùm putata sufficienti erit valida. Communis tamen, & vera sententia affirmat. Ratio est, quia sicut in reliquis, in quibus plenam potestatem suo Vicario tradidit, tradidit illam, ut exercendam more humano nimirum dependenter ab ipsius judicio, & prudentia, ut constat de potestate, quam habet dispensandi in votis, ligandi, & absolvendi à censuris, conferendi beneficia, & similibus, ad quorum validitatem sufficit ut causa, ob quam ad hæc operanda movetur, probabiliter tantùm putetur sufficiens, ità putandum est idem tradidisse quoque potestatem hanc concedendi indulgentias, & dispensandi Ecclesiæ thesaurum, quia ab Oeconomo non requiritur, nisi quod juxtà regulas prudentiæ operetur, qui enim sic operatur, à Christo etiam fidelis servus, & prudens vocatur; ergò quoties Pontifex eo modo operatur, fideliter Christi thesaurum dispensat, & alia officia exercet, hoc enim postulat recta Ecclesiæ gubernatio, & Ecclesiasticus ordo, alioquin maxima foret in Ecclesia turbatio, & innumerabiles in conscientiis fidelium scrupuli generarentur, si de validitate taliam actuum dubitare possent. Notanter autem id asseritur de rebus, & actibus, in quibus Christus plenam potestatem suo Vicario tradidit, quia in Sacramentis conficiendis, & exercendis plenam potestatem illi non tradidit, ut eorum validitas ab humano, & prudenti ipsius judicio penderet, quoniam cùm hæc sint prima, & præcipua Ecclesiæ fundamenta, ex solo, & infallibili Christi Domini judicio pendere debuerunt, ut sic firmiora essent, ac stabiliora. Undè non valet paritas de Sacramentis assumpta in ratione dubitandi in oppositum, nec de absolutione collata pœnitenti putativè tantum attrito, quoniam attritio integra essentialiter Pœnitentiæ Sacramentum, in quod Pontifex auctoritatem non habet, ità Henriquez, Suarez, Amicus, Card. de Lugo, & alii passim. Quare pro hujus quæstionis resolutione concluditur, quòd sine legittima, & sufficienti causa, vel saltem probabiliter, & prudenter tali putata, indulgentiæ concessio non solùm est illicita, sed etiam invalida, & nulla.

43 Dices, certum est, quòd multa illicitè fiunt, quæ tamen facta tenent, ut dispensatio in jejunio & alia similli lege, quæ facta etiam sine legittima, & sufficienti causa valet, esto sit illicita; videtur ergo etiam in proposito de concessione Indulgentiarum, quòd esto requiratur talis causa, attamen si illa non adsit, ac proindè sit illicitè concessa, adhuc tamen valeat, Respondetur cum Fabro disput. 38. citat. num. 267. quòd licet quidam afferant illas quoque dispensationes esse nullas propter eamdem rationem, quia procedunt ex potestate Ecclesiastica, quæ data est in ædificationem, non in destructionem, melius tamen concesso assumpto, neganda est consequentia, cùm non sit par ratio de dispensatione in lege divina, & in lege humana, dispensatio in jejunio est dispensatio in lege humana, at concessio Indulgentiarum sine justa, & rationabili causa est dispensatio in lege divina, nam potestas concedendi indulgentias à Deo est, ut diximus, & est potestas remittendi pœnas, quas propter peccata actualia condonata Deus ipse lege justitiæ vindicativæ peccatori taxavit, & includit hanc conditionem; ut detur ob piam, & rationabilem causam, & non aliter. Quod autem non sit par ratio de dispensatione in lege divina, & humana ex eo deducitur, quòd lex humana pendet à Superiore humano, & est veluti res propria Ministri humani, atque ideò valide dispensare potest etiam, sine ulla causa, quia lex illa pendet à voluntate ipsius Ministri, tamquam res sua, licèt peccet dispensando sine rationabili causa, quia sic abutitur potestate sibi data, abusus tamen potestatem non tollit. At lex divina non est lex propria humani Ministri, sed Dei qui est Superior, & ideò ab homine abrogari non potest, nec in ea dispensari nisi ex voluntate Dei; hæc autem voluntas innotescit, quando adest rationabilis causa dispensandi, tunc enim præsumitur rationabiliter, quòd Deus legislator in tali casu legem obligare non intendit, & idò cùm adest pia, & rationabilis causa, dispensatio illa valere censetur, at quando non adest, non valet, & ideò in proposito quando indulgentia conceditur sine justa, & rationabili causa, est dispensare in lege Divina contra voluntatem Dei, & consequenter actus ille est nullus. Ex quo infertur, cur Pontifex in lege, & jure humano etiam sine causa validè dispensare possit, esto non licitè, non autem in jure divino, quia nimirum jus humanum à sola ejus voluntate dependet, quam etiam sine causa revocare potest, qua revocata non amplius vim obligandi habet cùm totam vim obligandi a voluntate Pontificis habeat. At jus divinum à sola Dei voluntate dependet, quæ numquam moraliter revocari censetur, nisi ex

gentias confessionem requirit, ut supponitur; ergò in tali casu non est necessaria confessio. Non obstat extravagans *Unigenitus*, in qua dicitur Petro relictam esse potestatem dispensandi thesaurum Indulgentiarum verè pœnitentibus, & confessis; quia ibi Papa per contritos, & confessos aliud non intelligit, nisi homines in gratia constitutos, qui veniam suarum culparum jam consecuti sunt, & ideò cùm quis jam est in statu gratiæ, non est opus nova confessione, vel contritione ad indulgentiam lucrandam, ità Navarus, Suarez, Reginaldus, Bonacina, Faber, & alii passim. Si verò in Bulla exprimatur confessio, ut si dicatur contritis, & confessis indulgentia conceditur, non sufficit susceptorem esse in gratia per contritionem, sed necessaria est confessio secundùm probabiliorem, & tutiorem, sententiam, saltem si susceptor alicujus peccati mortalis sibi sit conscius, quamvis de eo contritus, & ratio est, quia Indulgentiæ explicandæ sunt, ut in Bullis exprimitur, tùm quia particula & non est disjunctiva, sed conjunctiva, & copulativa, dispositio autem copulativa utriusq; partis veritatem exigit. Notanter autem dicitur, saltem si susceptor alicujus peccati mortalis sibi sit conscius, nam si nullum mortale post ultimam confessionem commisit, talis probabile est actualem confessionem minimè necessariam esse, nisi Summus Pontifex aliter declaret, & ratio est, quia susceptos indulgentiæ in proposito casu dici potest contritos, & contellus ad effectum consequendi indulgentiam, cùm habitualiter in prima contritione, & confessione permanere censeatur, ac etiamsi post illam in aliquod veniale lapsus sit, ad confessionem venialium non tenetur, modò in bulla venialium confessio non exprimatur, & ratio est, quia quando in Bulla exprimitur confessio intelligitur de confessione mortalium, confessio enim simpliciter, & absolutè prolata ex communi usu, & sensu Ecclesiæ mortalium confessio censetur, atque ideò sicut Ecclesia venialium confessionem præcipere non solet, ità neque consuevit ad consequendam indulgentiam venialium confessionem requirere. Ità Auctores supracitati; & alii passim, ut videre est apud Bonacinam disp. 6. cit. q. 1. punct. 5.

64 Quartò quæritur, an omnes facientes opus ad indulgentiam requisitam statim, & æqualiter ejus fructum consequantur. Ratio dubitandi est, quia fieri potest, ut idem opus postulatum inæqualiter fiat à diversis hominibus, unus enim longiorem, & attentiorem orationem visitando Ecclesias facere potest, vel majorem elemosynam, quam alter, & tres dies jejunii impositos in pane, & aqua jejunare poterit, alter modo communi; ergo videtur, quòd cùm opus injunctum inæqualiter à suscipientibus indulgentiam fiat inæqualiter, etiam fructus indulgentiæ participetur, & hac ratione Abellius loc. cit. Laym. c. 4. *de Indulgent.* post Navarum, & alios ait, quòd quamvis sufficiens, & justa in alicujus indulgentiæ concessione v. g. plenaria reperiatur, fieri tamen posse, ut non omnes integram consequantur, si nimirum illorum aliqui ad maximam pro peccatis commissis temporalem pœnam obeundam obligati opus injunctum tempore peragant, quia quamvis causa indulgentiæ in se justa sit, illorum tamen respectu aliquo pacto deficit ob imperfectam dispositionem, quod etiam deducunt ex extravaganti 1. Bonifacii VIII. Antiquiorum in cujus fine habet hæc verba: Homines plus, vel minus participare de Indulgentia prout plus vel minus ad illius causam accedunt, & quod unusquisque plus meretur, & indulgentiam efficacius consequetur, qui Basilicas ipsas amplius, & devotius frequentabit. Probabilius tamen videtur, quod ait Faber c. 7. cit. num. 225. æqualiter fructum Indulgentiæ ab omnibus participari ratione operis operati scilicet ratione fructus ex ipsa indulgentia provenientis, dummodo ab omnibus fiat opus integrum, quod in concessione requiritur, ratione autem operis operantis unum plus mereri, quàm alium, unde si in Jubilæo concedatur indulgentia plenaria jejunantibus tribus diebus, & semel talem Basilicam visitantibus, illicque orantibus pro hæresum extirpatione & unus tribus diebus, jejunet jejunio communi, & illam Basilicam semel visitet horæ dimidio illic orando, alter verò jejunet in pane, & aqua, & illam Basilicam ter visitet una hora integra orando, quamvis hæc opera sint inæqualia, & omnes tamen æqualiter Jubilæum consequuntur, & Indulgentiam plenariam, & sic æqualis est fructus in omnibus ex opere operato, scilicet indulgentia plenaria; ex opere tamen operantis, qui plus orat, & arctiori jejunio ieiunavit magis meretur quoad vitam æternam consequendam. Ratio est, quia minus orans, & minorem faciens abstinentiam, esto minus, faciat, quàm alter, adhuc tamen facit opus postulatum, quòd Papa requirit; ideoque indulgentiæ fructum consequitur, & illud plus, quòd facit alter magis orans, & jejunans, esto sit bonum tamen non est à Papa requisitum ad indulgentiam lucrandam, & ideò ad eius consecutionem non pertinet sed ad aliud scilicet, ad plures æternæ gloriæ gradus consequendos. Et hoc modo ait Faber intelligendum esse Bonifacium VIII. in extravaganti citata, non enim vult quod plus orans, & arctius ieiunans plus mereatur de indulgentia, cùm ex vi concessionis omnibus plenissima concedatur indulgentia, sed vult dicere, quòd ex opere operantis plus merebitur, & quod certius, magis in effectu opus iniunctum adimplebit, propter quod indulgentia conceditur, ac proinde directius illi indulgentia applicabitur.

65 Quintò quæritur, an eodem opere possit quis lucrari diversas indulgentias diversis viis concessas, ut si habeat tria grana diversis benedictionibus benedicta, & in singulorum benedictionibus concessus est annus indulgentiæ dicenti semel orationem Dominicam, an lucretur tres indulgentiæ annos, si semel tantùm recitet orationem illam Dominicam, & idem quæritur de similibus, ut cùm conceditur visitandi talem Ecclesiam, ut lucretur omnes Indulgentias, quas consequuntur illi, qui visitant talis, vel tales Basilicas Romæ existentes, ubi sunt aliæ, vel similes Indulgentiæ, & quæritur, inquam, an uno actu, & eadem oratione omnes illas lucretur indulgentias. Respondetur cum distinctione, nam si semel sit de variis Indulgentiis plenariis variis titulis concessis, non est dicendum eum simul cum eadem recitatione orationis Dominicæ plures illas indulgentias plenarias singulis granis concessas lucrari cum duplex indulgentia plenaria acquiri non possit, siquidem per unam totum remittitur debitum si verè illam lucretur, & ideò verisimile non est Pontifices in concessione similium indulgentiarum intelligere de Plenariis, sed de diversis indulgentiis terminatis, de quibus loquendo, si aliter in concessione indulgentiæ non exprimatur, dicendum est non sufficere unum actum ad omnes illas indulgentias consequendas, sed unamquamque proprium opus postulatum requirere, cùm enim Pontifex habenti unum granum benedictum unius anni indulgentiam concedit, si semel orationem dominicam recitet, talis recitatio est opus postulatum ad indulgentiam illius anni consequendam, & ideò si indulgentiam quoque alteri grano concessam vult consequi facere debet opus postulatum in concessione indulgentiæ alterius grani, ideoque orationem Dominicam iterum recitare tenetur ad eam consequendam. Quando autem variæ illæ indulgentiæ concessæ essent per modum unius per aliam tertiam, ut cum visitanti talem Ecclesiam omnes indulgentiæ conceduntur omnium Ecclesiarum Urbis, tunc utique unica visitatione illæ omnes acquiri possunt, tunc enim in forma Insulgentiæ exprimitur per unum, & eumdem actum omnes illas indulgentias lucari. Ità Cardinal. de Lugo, Coninchius, Bonacina, Faber loc. cit., & alii Recentiores passim.

66 Sextò quæritur, an possit obtineri sæpius indulgentia repetito opere iniuncto, ut v. g. si visitanti talem Ecclesiam concedatur indulgentia, an ter visitans eodem die, toties indulgentiam, lucretur. Respondetur cum distinctione, quando Indulgentia est perpetua, & absque temporis determinatione concessa, ut si in concessione indulgentiæ dicatur absolutè, quicumque visitaverit Ecclesiam Metropolitanam, talem indulgentiam consequetur, poterit sæpiùs obtineri si sæpius idem opus repetatur, cum enim sæpius possit quis eodem die opus præstare ad obtinendam indulgentiam præscriptam, sequitur aliquem posse sæpius eamdem indulgentiam consequi dummodo talis actio humano modo repetatur, quod notanter additur, quia si quis ingrediendo, egrediendo millies eamdem intraret Ecclesiam, non lucraretur millies indulgentiam, quia illa moraliter non est alia, & alia visitatio, sed censetur eadem moraliter continuata, si verò egrediens domo Ecclesiam visitat, & in reditu iterum eam visitat, tunc iterum indulgentiam acquirit, quia moraliter est duplex visitatio. Quando verò indulgentia conceditur tempore terminato v. g. pro tali die, quamvis aliqui dicant posse etiam sæpius obtineri, ut Angelus, Rosella, Villalobos, Diana, & alii, negant tamen Suarez, Bonacina, Card. de Lugo, loc. cit. cum pluribus aliis, & ratio est, quia breve tempus præscribitur, ut ostendatur non posse sæpius eamdem indulgentiam obtineri. Addit tamen Card. de Lugo, quòd quando indulgentia conceditur pro pluribus, si id fiat propter commoditatem fidelium, qui non possunt eadem die concurrere, idem dicendum erit, si verò id fieret ad fovendum populi concursum per totam octavam v. g. & celebritatem in illa Ecclesia, verisimile est singulis saltem diebus posse de novo illas indulgentias obtineri, quod est satis probabiliter dictum.

67 Septimò quæritur, an sufficiat extra Ecclesiam orare ad consequendam indulgentiam concessam visitantibus illam, quando propter concursum populi non potest aliquis Ecclesiam ingredi. Negant Tanar. & alii apud Dianam 1. to. tract. *de Bulla Cruciata* tel. 1. 103. Communis tamen opinio affirmat, ut iam diximus supra qu. 2. art. 1. nu. 23. in tali enim casu ad indulgentiam lucrandam sufficit Ecclesiam visitare extra portam, vel propè eam in Cœmeterio orare, quia ille tunc dicitur moraliter Ecclesiam visitare, & in ea orare, quando enim indulgentia con-

ceditur templo, etiam ad ejus Cœmeterium extenditur, nam in favorabilibus sub nomine Templi, & Ecclesiæ comprehenditur. Quando autem ad indulgentiam lucrandam exigitur visitare quinque altaria in aliqua Ecclesia, diximus ibidem non sufficere talem visitationem in Cœmeterio, & extrà Ecclesiam, quia licèt ille dicatur in Cœmeterio moraliter Ecclesiam visitare, non tamen dicitur moraliter visitare hoc altare, & illud, sed Ecclesiam ingredi debet; an verò ad visitanda altaria requiratur motus corporis, quo aliquis singulis seorsim adeat, licèt affirmet Rodriquez cum quibusdam aliis, communis tamen, & probabilior opinio negat ad illa visitanda opus esse locali motu singula altaria lustrare, quod verum est, ut diximus ibidem, si in eo loco, & situ sit visitans, in quo moraliter censeri possit illis præsens, & ad quodlibet ex illis orare, undè non sufficit esse intrà Ecclesiam, & ad hoc, vel illud altare animo tantùm converti, sed aliquo gestu, vel conversione capitis, vel corporis opus est significare conversionem animi ad singula altaria, quia, ut ait Card. de Lugo loco cit. ad lucrandam indulgentiam exigitur visitatio sensibilis, hoc est talis actio, quæ exterius significet ad tale altare orationem fieri.

68 Octavo, quia suprà dictum est ad luerandam indulgentiam opus esse præstare ea, quæ à Superiore præscripta sunt in concessione indulgentiæ, queritur an pars operis injuncti profit ad lucrandam indulgentiam, vel saltem partem ejus, itaut qui exhibet dimidium operis injuncti, lucretur saltem dimidium ejus. Communis opinio negat, nisi alter in Bulla exprimatur, ratio est, quia indulgentia regulariter loquendo non conceditur divisibiliter pro divisibilitate operis, sed indivisibiliter pro toto opere, quia Superior non concedit partem indulgentiæ pro parte operis, sed ad indulgentiam consequendam totum opus requirit; ergò qui totum opus non adimplet, nec totam, nec ullam consequitur indulgentiæ partem, sicut relictum, vel promissum sub pluribus conditionibus non debetur non adimpletis omnibus illis L. *Cum fundus* ff. de conditionibus, & demonstrationibus, undè in hoc differt indulgentia à satisfactione Sacramentali, quæ elevatur divisibiliter, atque ideò qui partem pœnitentiæ impositæ adimplevit, jam partem satisfactionis Sacramentalis illi parti correspondentem obtinuit, quia delictio pœnæ, quæ fit per satisfactionem Sacramentalem, sic per partes fieri videtur. Notanter verò diximus, nisi aliter in Bulla exprimatur, aliter enim dicendum esset, si aliter in Bulla exprimeretur, cùm Indulgentiæ tantùm valeant, quantùm sonant, & a voluntate concedentis vim habeant; undè concedi potest indulgentia sub tali forma, ut per partes qui eam lucretur v. g. si recitanti Psalmum conceditur indulgentia unius anni. Ità tamen, ut qui dimidium dixerit, dimidium etiam annum indulgentiæ lucretur, & sic de aliis partibus cum proportione, tunc inchoata Psalmi recitatione, inchoabitur quoque effectus indulgentiæ, & successivè cum ipsa recitatione continuabitur, & sic recitans indulgentiam hanc per partes lucrabitur, & in fine recitationis dicetur totam indulgentia unius, anni lucratus esse, licèt autem indulgentia ità concedi possit, regulariter tamen non est in usu, sed absolutè requiritur, & postulatur aliquod totum opus, ut conditio necessaria ad indulgentiam lucrandam, quo completo indulgentia conferatur, & non antè, ut patet in Jubilæis ordinariis, in quibus ad indulgentiam lucrandam præscribitur, ut tribus diebus ieiunetur, & tales Ecclesiæ visitentur, quibus expletis indulgentia acquiratur, undè indulgentia confertur in fine adimplectionis operis, vel operum prædictorum. Ità Navarr. Suarez, Reginaldus, Coninchius, Card. de Lugo, Bonacina, Faber, & alii passim.

69 Denique gravior difficultas moveri solet, an prætermittens levem partem operis iniuncti indulgentiæ effectum consequatur, ut si ad consequendam illam iniunctum sit Missæ Sacrificium, vel Missæ auditus, & omittantur aliquæ ceremoniæ, vel pars aliqua minima Missæ, vel si ad consequendam indulgentiam iniunctum sit ieiunium, & aliquod modicum degustetur, quod ad peccatum mortale contra ieiunii præceptum non sit sufficiens. Respondet Bonacina loc. cit. cum Suarez, & aliis rem dubiam esse, probabilius tamen defendi posse non impediri indulgentiæ effectum ex omissione partis, quæ levis sit in se, & respectu operis iniuncti, & ratio ex universali regula deducitur in moralibus quod parum pro nihilo reputatur, undè Summi Pontificis benignitas, & clementia ferre non videtur, ut indulgentiæ defectu defraudetur, qui levem iniuncti operis partem prætermitti. Tùm quia posita levi omissione præceptum simpliciter adimpleretur, si de tali re conditum esset præceptum; ergò censetur etiam sufficienter adimpleri opus iniunctum ad indulgentiam obtinendam, hoc tamen intelligendum est modò pars sit levis non tantùm in se, sed etiam respectu operis injuncti, parvitas enim materiæ non solùm in se consideranda est, & absolutè, sed etiam respectivè ad opus injunctum; fieri etiam potest, ut omissio aliqua sit in se absolutè levis materia, & nihilominus gravis censeatur, si respectivè ad opus iniunctum consideretur, qua ratione si concedatur indulgentia recitanti orationem Dominicam, & Angelicam post communionem, prætermittens orationem Angelicam absque dubio Indulgentiam non consequitur, quia licèt talis omissio in se, & absolutè considerata in ordine ad opus iniunctum pars magna, & notabilis censetur, ut notat Bonacina loco citato cum Suarez, Sanchez, & aliis.

QUÆSTIO QUINTA.

De Suffragiis.

70 IN præcedentibus Disputationibus iam sufficienter tractavimus de satisfactione, qua aliquis ex opere operantis potest de condigno debitum pœnæ temporalis, quod habet, diluere, ac etiam de satisfactione Sacramentali, qua potest ex opere operato ab eodem pœnæ reatu liberari per Sacerdotis claves, & virtutes Sacramenti Pœnitentiæ, & in præsenti disputatione egimus de alio modo, quo etiam ex opere operato hoc debitum diluitur per satisfactionem Christi Domini, & Sanctorum, quæ nobis per indulgentias applicantur ab habente claves thesauri Ecclesiæ, in quo illæ reservantur. Restat tandem, ut in fine disputationis huius agamus de alio modo, quo fideles se invicem iuvare possunt ad huius debiti solutionem, quatenus unus pro alio satisfacere potest vivo, vel defuncto, quæ dicuntur suffragia, de quibus breviter agemus in hac quæstione.

ARTICULUS PRIMUS.

An, & quomodo possint fideles se se invicem suffragiis iuvare.

71 NOmine suffragii, quod à suffragando dicitur, quandoque significatur votum ad officia, & dignitates, quod in favorem alterius fertur, ut in electionibus contingit, & quandoque etiam significatur auxilium, quòd alteri præbetur, & hoc modo accipitur in proposito, nempè pro auxilio, quod unus fidelis alteri præbet ad consequendam pœnæ temporalis remissionem. Triplex autem est suffragium, quòd potest unus alteri communicare, & per quòd potest suum iuvare. Primum est Sacrofanctum Missæ sacrificium, de cuius valore, & applicatione sufficienter egimus l. 4 sent. disp. 4. qu. 6. & 7. & superius dist. 19. qu. 4. & 5. Secundum sunt indulgentiæ, de quo etiam satis diximus in præcedentibus quæst. disputationis huius. Tertium tandem sunt operationes propriæ penales, & satisfactoriæ, ut orationes, ieiunia &c. quibus fideles se se invicem iuvare possunt. Personæ verò fideles, quibus hæc suffragia applicari possunt, sunt duplicis tantùm generis, nimirum viatores, seu in hac Ecclesia militanti degentes, & mortui in Purgatorio existentes. Beati enim, ut dictum est q. præc. ar. 1. nostris auxiliis non egent, & suffragiis, quia sunt in termino ultimo, nec pœnam aliquam luendam habent, nec habere possunt, cùm nec ullum habeant reatum, nec peccare possint, excludantur quoque damnati in Inferno, quia sicut remissionis peccati non sunt capaces, ità nec remissionis pœnæ ex illo relictæ. De suffragiis itaque hic agemus ex opere operantis, sivè de suffragiis bonorum operum, quæ fideles aliis communicant.

72 Primo itaque certum est, ac de fide dari aliquo modo hanc suffragiorum communicationem inter fideles, hoc est communicationem bonorum operum, quibus mutuò se iuvant, id enim apertè afferitur in Symbolo Apostolorum, ut notat Asiesanus noster lib. 1. tit. 37. art. 1. dum dicimus, *Credo Sanctorum Communionem*, cuius articuli sensus est, ut docent Theologi omnes, tùm veteres, tùm recentiores in Ecclesia esse communionem bonorum operum inter homines iustos, quatenus se invicem illi iuvare possunt, nam homines iusti sunt membra unius corporis Ecclesiæ sub uno capite Christo, undè Ephes. 4. comparat Apostolus Ecclesiam corpori humano, in quo certum est unum quodque membrum non sibi soli, sed alii, quoque inservire, sicut ergò unum membrum alteri præbet auxilium, ità vir iustus alteri opem ferre potest per suffragia, & opera satisfactoria, & hoc etiam expresè deducitur ex illo Jacobi 5. *Orate pronobis invicem, ut salvemini*, & ad Rom. 15. *Obsecrò vos fratres per Dominum Jesum Christum, & Charitate Spiritus Sancti, ut adjuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum*, ac etiam ex illo Psalm. 118. *Particeps sum ego omnium timentium te, & custodientium mandata tua*; ergo membra Ecclesiæ, cui sunt fide-